

**МАРИНА
ПАВЛЕНКО**

**МОЯ
КЛАСНЮЧА
ДІВЧИНКА**

WISE BEE

2016

УДК 821.161.2-3
ББК 84(4Укр)6-4
П12

Павленко М. С.

П12 Моя класнюча дівчинка / Марина Павленко. — К. : WISE BEE, 2016. — 304 с.

ISBN 978-966-97572-0-3

Про дивовижне перетворення Чорної Молі в Мухамедову Королеву й про купу-купезну всього корисного та різного — читайте в повісті «Моя класнюча дівчинка» Марини Павленко!

**УДК 821.161.2-3
ББК 84(4Укр)6-4**

ПЕРЕДМОВА ВИДАВЦЯ

Коли я була маленькою, то багато мріяла. Бувало, дивишся кіно, а наприкінці показують фото реальної людини, чиє життя стало основою сюжету. Мені це завжди подобалось, і я знову мріяла: можливо, і про мене коли-небудь знімуть фільм...

Мрія — це перший крок до успіху. Ще в школі я дивувалась, що не всіх моїх подруг підтримували батьки. Вони не тільки не вірили у мрії своїх дітей, а й інколи вселяли зневіру: «Ти про що мрієш? Спустиись на землю, не в родині Рокфеллера народилась!» Дивно було таке чути, адже мені завжди допомагали мої батьки, дідусь, бабусі.

Мій дід Гриша був пасічником і дуже мудрою людиною. Мабуть, не випадково його прізвище було Мудрак. Він помер багато років тому, а його мудрість і досі живе в нашому домі. Ми частенько повторюємо його влучні вислови.

У давні часи, як ви знаєте, психологів ще не було, і люди зверталися за порадою до двох людей на селі: до батюшки або до пасічника. Вважалося, що людина, яка працює з бджолами, може збагнути закони Всесвіту.

Ось і я через багато років вирішила створити видавництво, яке б допомагало читачам вірити в свою унікальність та пізнавати закони природи через бджіл. Назва WISE BEE в перекладі означає «мудра бджола».

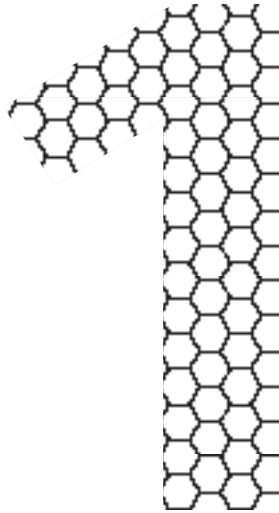
ISBN 978-966-97572-0-3

© Павленко М. С., 2016
© ФОП Почкун Л. О., 2016
© ТОВ "Час майстрів", 2016
© Христина Давтян, ілюстрації, 2016
© Ілля Почкун, дизайн обкладинки, 2016

Рік тому мені до рук потрапила унікальна повість про дівчину Юльку, яка жила в селі, в простій родині й, здавалось, не мала жодних перспектив. Грошей немає, мама за це постійно «пиляє» тата, трирічна сестричка весь час дістає. Але одна пригода змінює її життя. Тепер у Юльки з'являється мрія — відкрити власну справу. Кажуть, що якщо є мрія, то будуть і можливості її втілення. І Юля, як у моєму кіно з дитинства, зустрічається з різними цікавими людьми, які впливають на неї і крок за кроком наближають до втілення мрії. Юлька починає вести свої записки: розумні вислови, цікаві ситуації та рецепти, щоб її майбутні клієнти були красивими, здоровими та щасливими. Сподіваюся, наші читачі будуть використовувати їх у своєму житті. Хай ця книжка проживе довго! Вірю, що і ваші діти скористаються з мудрості, вплетеної у цей чудовий твір!

Ваша *Лілія Почкун*,
директор видавництва WISE BEE
<https://www.facebook.com/wise-bee>
www.wisebee.com.ua

МОЯ КЛАСНЮЧА ДІВЧИНКА

...Ця «мокра хімія» дурна й тупа: волосся метляється, лізе в очі, в ніс, до рота, заступає дорогу!..

Ці ідіотські шльопанці вона зараз погубить! Мама слушно бурчала, що дорогі й незручні, вблагала ж Юлька їх купити на свою голову!..

Прощайте, й шльопанці: один загубила, другий за ним!.. Аби лиш із цього пекла!!!

...Тато спершу намагався зняти бджіл самотужки. Уже й заліз був на грушу по високій драбині, уже й скропив їх водою... Але рій сидів глибоко між гілками, і дід порадив запустити по нього дрібну худеньку Юльку. Бог свідок: Юльці щонайменше бажалося дряпатись на ту карколомну верхотуру і дерти об грушеву кору свої пещені пальчики!.. «Не для того цвітú!» — завше гордо відказувала на будь-яке прохання щось допомогти. Хотіла так відказати й тепер. Але посоромилась чужої людини: в того дивака Мухамеда очі якісь нетутешні, чудні, ніби рентгеном світять... Ніби знає про тебе таке, чого й сам про себе не знаєш.

...На грушу тато подав їй мокрого віничка із гусячого крила й попросив усього-на-всього акуратно струсити скупчених бджіл у почеплене на сучок відро... Але, здається, Юлька не встигла навіть махнути крильцем, як доти спокійний рій

зірвався з місця і розсипом-фонтаном (а здалося — лютим вовком!) кинувся їй в обличчя... З переляку рвонула назад. Забувши про висоту, різко відсахнулася і... сторчма полетіла вниз. Позбивавши мало не всі колючі сучки, гепнулася десь глибоко внизу об сухі корчі й об відчайдушний татів зойк. Проте вмить підхопилась на рівні й помчала світ за очі...

Тепер жене, зашпортовуючись за груддя, торішнє будяччя та вибоїни, з останніх сил тримаючи курс на бабусину хату, а за нею, не відстаючи, летить гаряча комета із рудо-чорних рухливих цяток. Напосідає, гуде все ближче й завзятіше! Якби Юлю коли-небудь хоч раз цікавили комети і їхні назви, то хвоста, який зараз волікся за нею, вона могла б із повним правом назвати так само ніжно, як називають ще тайфуни в Америці, — «Бджілка». А ще точніше: «Бджолиний рій».

А може, й не кометою він летів (Юлька не дуже озиралась), а — чорним воронням на все небо, коли кажуть, що «небо в цяточку».

Але Юлю ніколи не цікавили ворони й комети, особливо їхні назви, тим паче зараз. Триста разів не потрібні їй і бджоли, проте...

...«Гарний відводок, кілограмів зо три потягне!» — вдоволено прицмокував до роя дід Мухамед. І тепер усі ті три

кілограми летіли за нею гарячою лавою, щоб за всяку ціну пригостити медом!!!

Нарешті хвіртка! Тепер — до хати!

О жах! Замок на дверях! Спиняйтесь шукати ключа — то вершина дурості! Юлька, збиваючи голівки розлогих півоній, позвішуваних із клумби на асфальтну доріжку, й перестрибуючи балії для дощової води під ринвами, жене кругом хати.

Десь же зачепиться за яблуню чи за вишню це чортове бджолиня, десь же врешті відстане!

Треба ж було напроситися з татом до того дурного діда Мухамеда! А потім — уже й зовсім повний ідіотизм! — піддатись на татові умовляння й полізти на ту екстримну грушу!.. По того скаженого, очамрілого від ранньої травневої спеки роя!..

Це все пролітає в Юльчиній спантеличеній голові, поки знетямлена дівчина утікає, а бджолина хмара не думає відставати й ось-ось розрядиться на тій-таки голові якоюсь атомною бомбою.

Погріб! Дідусева гордість — тридцятиметрової глибини льох, який зараз похмуро чорніє одзяпленими дверима і куди Юльку годі було й калачем заманити!..

Блискає думка: Мухамед казав, що бджоли не люблять холоду!.. Перечіплюючись за якісь банки-склянки й холодячи об кам'яні сходи розпашілі босі підошви, дівчинка пострибала униз.

...Ух, нарешті! Темна холодна вогкість — її надія й порятунку!..

Та придуркуваті бджоли (так і хочеться сказати «чмоли»: від слова «чмо», яким Юлька завше обзивала навіженого Бурхана з паралельного класу), замість облишити жертву й вертати назад...

Оп-па! Що вони роблять?!! Киш! А-а-ай! Ай, ай, ай... Не придумали нічого ліпшого, як... сісти! на єдине! тепле! місце! Яке надибали в крижаному льоху!..

...А була найтепліша — Юлька!!!

І стала з неї зовсім не Юлька. З'явився обліплений ворухкою колючою вовною бурий ведмідь. Чи то живий високий мурашник, тобто мушник. І була вона...

...Чи вже й не була?..

...Бо Юльці, наче приреченому на страту, миготливими кадрами стало пригадуватися її попереднє життя...

...Життя те було хоч не мед (нехай йому грець, і тут бджоли!), хоч і нарікала на нього повсякчас і безперестанку, але ж, особливо як глянути зараз, — і не найгірше з можливих!.. Так, маленьке зачухане провінційне містечко: батьки в нім захрясли і не те що за кордон — до столиці не рвуться, як те поробили порядні люди. Так, до оскоми нуднюща школа й примітивний клас. Так, татові убогі заробітки частенько не давали змоги купити Юльці чергову обновку, як ровесникам у нормальних сім'ях. Так, мама п'ять років тому народила сердешній Юльці суцільну мороку — невсипущу сестричку Лариску. Ні, звісно, Юлька не для того цвіте, щоб узяти й перетворитись на няньку, але навіть оддалік, навіть через стіну Лариска вмудрялася допікати їй своїм ревом і збитками. Атож: і в забуту Богом Іванівку Юлька приїхала не з великої радості чи бажання, а саме щоб утекти подалі від цієї надокучки-вреднючки. Марудного сільського життя терпіти взагалі не могла, примусити Юльку (хай би хто спробував!) працювати на городі можна хіба через її труп (до нього, здається, вже недалеко). Рятувало тільки бабусине догоджання смаколикама і гривнями, якими та любовно задобрювала внучку. З діда Юри взагалі ніякого толку. Здається, колись він був жвавий, меткий і хазяйновитий, колись підкидав її на руках, возив на гор'гошах і приносив гостинці «від

зайчика». Але відтоді, як у полі наліз на вцілілу ще з давньої війни гранату... Вжив, хоч осколками посікло все тіло (зараз це станеться з тілом Юльчиним). Кілька років бабуся возилась із ним по лікарнях і лікарях, але рани гноїлись, і ось уже з рік, як усі зневірились. Не встаючи, він чекає кінця у своєму кріслі. Тільки й щастя, що тато в гарну погоду виносить його з тим кріслом (бабуся не має сили двигнути) на просторе подвір'я, де збудований ним же льох і ним же посаджені яблуні...

Тато, видно, хазяйновитістю вдався у дідуся, але, мабуть, не мав талану: скільки не брався за власний бізнес — виходив пшик. Мама права: в нього руки не з того місця ростуть. Але тато не здавався: намір узяти у знатного іванівського пасічника Мухамеда роя і завести бджіл — це його чергова ідея-фікс, яка, можливо, коштуватиме його доньці життя...

Між іншим, саме дідусь і наполіг, щоб Юля кликала батька цим ідіотським смішним «тато», а не «папа», як називають усі нормальні люди. Бачите, це по-нашому, з давніх-давен було! Я, мовляв, свого батька, а вашого діда, кликав татом; ваш тато, мовляв, до мене звертався лиш «тату», то й ви, Юленько-Ларисо, скачіть під мою дудку! А «папа» в дитячому лепетанні наче взагалі означало «хліб»!.. Тьху

та й годі! Але тато на дідусеву манічку пристав (коли б так на щось добре!) — не перепреш!..

...Усе це прошмигнуло перед Юльчиним внутрішнім зором за лічені хвилини. Хоч, мабуть, у цьому підземеллі вона уже — цілу вічність, бо дуже замерзла в ноги...

Юлька вже оговталась (чи змирилася з новим «образом?») і, після короткочасного заціпеніння, стала метикувати. Як рятуватись із пастки, якою ненароком стала сама для себе?

Обережно відкрила очі — і через щілинки вловила один тільки рятівний шлях: сходами нагору. Треба поволі й обережно. Дід Мухамед казав (ще як ото лізла на ту злощасну грушу), що коли бджоли рояться, тобто із вулика вилітає самостійна родина, то всі набирають повні зобики, тобто волечка, чи як там їх правильно, меду, і кусатися їм незручно. Але якщо зараз її вкусить хоча б одна — решта, вловивши запах власного яду, забудуть про мед у пашах і, охоплені духом юрби, чи пак солідарності, вже навряд чи випустять її звідси нез'їденою...

Кро-о-ок. Ще крок... Під пахвою щось хруснуло, видно, якусь скотину таки придушила. Але нічого, здається, інші не почули...

Іще крок... Наступний...

Ось уже й вихід. Переступила через поріг, спрагло вдихнула свіжий аромат саду, підшвами відчула тепло...

— Юльцю, дитино, — раптом почула кволе.

Повела туди оком: о, дідусь під яблунею.

— Яка ж тобі, дівчинко, біда... Якби ж був ходячий, — у розпачі шамкотів набряклими від чиряків губами, і Юлька зловила себе на тому, що й сама, наче те бджолине жало, наповнюється отрутою: і так себе шкода, а тут ще він зі своїм жалінням!

— Візьми отамо шланга... Ввімкни колонку... Облийся... Змий...

Теж мені порадиш! У її «прикиді» — тільки шланга шукати!

— Він має висіти в сараї, справа, на гаку... — прочитав її німий розпач старий.

В тому сараї купа дверей, типу вона знає, в котрих той шланг і той гак!..

— Оно ж, перші зліва... — з останніх сил хрипів дідусь, зіпершись на лікоть і показуючи на сарай.

Але не встигла Юлька поворухнутись, як рій на ній несподівано забродив, загудів, заворушився — і став одриватись від її тіла! Та невже? Вона що — вільна?! І може навіть

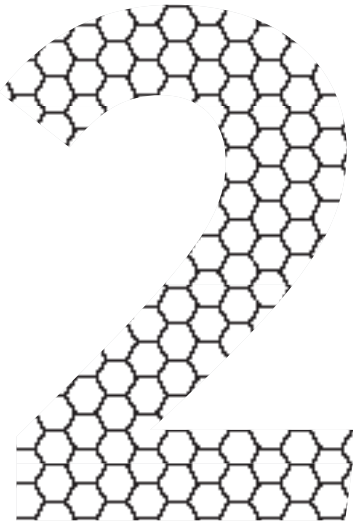
помацати власного лоба? Почухати затерплу руку? Потерти болящу поколоту п'яту?!

Воля!!!

Поки скажені чмоли не передумали, Юлька якомога швидше подибала тремтячими ногами до хати. Дрижачими пальцями намацала ключа (бабуся, йдучи на город, його лишає у схованці), відімкнула... О щастя! — вона у веранді, у повній-повнісінькій безпеці!..

Зайшла в прохолодну, обтикану старомодними бабусиними вишиванками, таку примітивну, а зараз таку привітну вітальню. Од щастя видерлась і впала на високе, з горою вишитих подушок, ліжко. Хоч і крейзі той Бурхан, але правильно якось бовкнув: ліжко — то наш чотирилапий друг!.. Верхня подушка звалилась на Юльку, але дівчинка лиш відмахнулась від неї, наче од мухи... — ба ні, од бджоли. Хоча ні, десь чула: від бджоли просто так не відмахнешся, це від оси...

— Не руш дитини! — розбудив Юльку бабусин крик у сусідній кімнаті. — Воно, бідне, нічо не винне! Само наму-чилось через твої скажені бджоли!

— Не руш? Ах, так, вона ж у нас — як священна корова, ніколи ні до чого не силуєм! — одсварювався незвично сердитий тато.

Га? Юлька ліниво розплющила — Боженьку, цілі, не поку-сані! — очі й нашорошила вуха. Досі їй не давали жити, а тепер, значить, не дадуть поспати після пережитих страж-дань?!

А таки ж не дадуть!

— Ох, якби ж знаття, — вже трохи лагідніше дорікнула бабуся. — І на медú знайдеш біду!..

— Хто їй винен, що, йдучи до Мухамеда, мабуть, напши-калась якимись своїми черговими дезодорантами, чи гелями, чи ще якимось шмаровидлом, — аж пінився від люті тато.

Якого драйвера він дереться? Якраз цього разу не напши-калась! Моднячі парфуми, слізно і насилу виблагані у мами, використовувала завжди і скрізь, бо це норма для кожної нормальної леді, але цього разу забула їх у місті...

— А ти куди дивився? — резонно запитала бабуся.

— ...Я ж її як людину попередив: бджоли не люблять різ-ких запахів!!! — далі репетував батько. — Мало цього —

ще й нап'яла на себе якесь волохате дрантя, хоч дурному ж ясно: бджоли людей у волохатому не зносять, бо сприймають за ведмедів, своїх історичних ворогів!..

Е, цього вже їй ніхто не казав, хай тато не бреше! І не дрантя то зовсім, а крик останньої (ну, майже останньої) моди — її улюблений сарафан, оздоблений рясними рюшами з пір'я-хутра!.. Куплений, між іншим, ще й не за його копійки, а за тихцем позичені мамою в сусідки Гальки цілих п'ятсот гривень!.. Утім, цього вона татові сказати уже не може. Та й не збирається він зараз нікого слухати, галасує далі:

— ...Дідуся кинула напризволяще!!!

Дідуся? Юлька знетямлено сіла. На яке ще «призволяще»??? Вона що, комусь щось винна, тим паче — безнадійному хворому?

Доведеться йти домагатися справедливості!..

Виявляється, Юльчиною пригодою нещастя не кінчилиось. Рій, відпустивши Юльку, перекинувся... на безпорадного хворого! Власне, через нього і відпустив: запах чи ліків, чи розворушених дідусевих ран бджіл просто сказив. Тож, поки вона кайфувала в подушках, бджоли вже терзали нещасного старого!!!

І добре, що зразу надбіг тато: він, стривожений, тюпав сюди за донькою від Мухамеда! В сараї вхопив шланга, яким не скористалась Юля! Але поки вхопив, поки під'єднав, поки відкрутив воду... Кляті комахи так погризли старого, що той знепритомнів... Лежить без тями в своєму кріслі, а приликана сільська фельдшерка тільки безпомічно розводить руками:

— Йому і так не багато лишалось... Видать, одмучився, бідолаха...

Власне, на фельдшерку тато й не надіється: викликав телефоном свого шкільного друга, зараз той приїде, і повезуть у район...

...Коли непритомного, разом із бабусею, було відвезено в лікарню, тато повернувся по доньку. І, на бабусине-таки прохання, наказав Юльці збиратись. Мовляв, дитині корисно розвіятись, вернутись у звичну обстановку, подалі від гріха й від стресу.

Юлька й сама воліла зникнути з місця страшної пригоди. Вже ліпше коло збитошної сестрички!!!

Збентежена й налякана, цього разу навіть забула соромитись, що їхати доведеться в кімнатних капцях. І — не в крутій

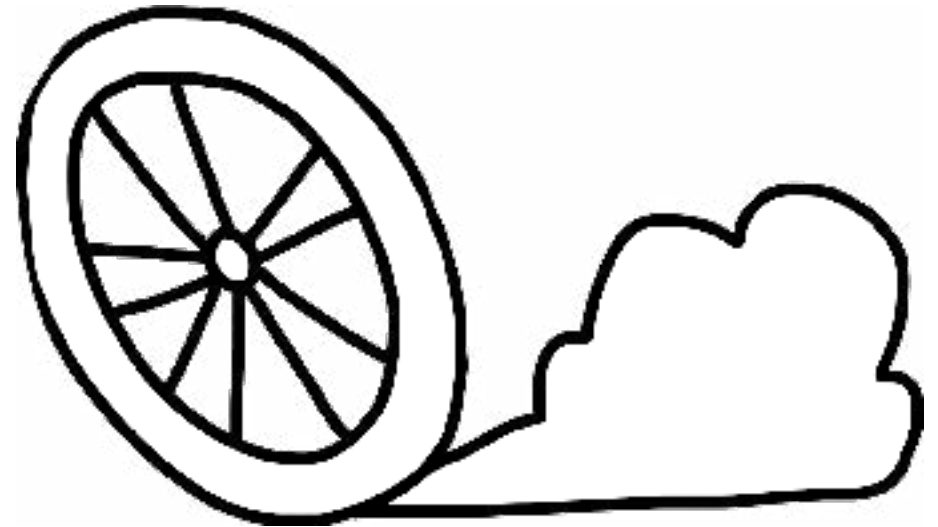
Моя класнюча дівчинка

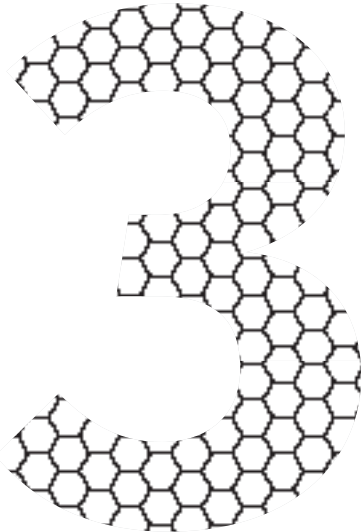
іномарці, як у людей, а — в колясці деренчливого мотоцикла, що на нього тільки й спромігся розжитись тато.

Хоча ні — коляска дісталась не їй. Тато запхав до неї кусюче Мухамедове плем'я, просто в подарованім вулику!..

Більше того: коли на півдорозі у вулику відвалився якийсь цурпалок, частина бджіл опинилась назовні й певний час шлейфом тягнулась за «моциком», дивуючи зустрічних водіїв, — Юлька й тоді не схвилювалась, не засоромилась.

Це тому, що в таку глибоку депресію запала її вимучена душа і так твердо постановила собі: віднині ані з селом, ані з бджолами нічого спільного в своєму житті вона ніколи не матиме!!!

Після того на кілька днів (може, й на цілий тиждень?) Юлька випала з реальності. Зачинилась у своїй кімнаті. Засіла за «персика» — свого персонального комп'ютера, насправді — компа-пенсіонера (було б дивно, якби хтось придбав їй людяну техніку!). Зависла одночасно в кількох соціальних мережах-павутинах. І хай вреднюща Лариска (мама їй догоджає, здається, набагато більше, ніж старшій дочці) за стіною хоч роздирається! Хай кличуть-не-докличуться батьки, хай свердлить докірливим поглядом похмурий тато (з якого все ж і почалося)!.. Хай навіть розірветься телефон, яким подружки викликають на чергову тусню (типу в Юльки є що нове туди вбратися: останні копійки пішли на дідусеву лікарню, шльопанці валяються десь на іванівських кручах, а обторочений пишними рюшами сарафан зараз нічого, крім алергії, не викликає)!..

Юльці все байдуже.

І водночас усе її бісить!!!

— Хазяйські чоловіки скотину чи бодай птицю заводять, а цей — бджолами грається!.. Є ж дворик, хоч і місто, — збудуй хлівця, заведи кури, свинку, хоч м'яско чи яйця свої, не куповані, мали б — так ні!

О, це вже мама! Видно, замість Юльчиних подруг, їй знов телефонувала баба Галька: п'ятсот гривень віддати, і мама зганяє зло на головному винуватцеві!

— Наче тобі моя мати з Іванівки сала не возить?! — подає басову партію тато. — Чи ти по яйця хоч раз на базар ходила?

— Ходила чи не ходила, а якби лишнє — попродала б, копійчину мали б. Після твоїх же бізнесів тільки боргові ями! Невже про позичку скаже?

— Боргові ями? Я за цей вулик тільки гривню й віддав!

— Ти ж хвалився, що це гостинець!!!

— Гостинець! А хоч копійку за подарований вулик дай, бо так годиться, інакше, ніхто зиску не матиме!

— А за гривню — матиме?!.

— Так, злізь хоч ти з моєї душі! Не бачиш: кручусь, як муха в окропі, з батьком біда! Ще й ти кусаєш!

Мама, звісно ж, почала про свої нескінченні хатні клопоти, утоплену в заміжжі голову і все інше щоденне бла-бла-бла — о, як це Юльці набридло!

Звідки могла знати, що бджоли від неї переметнуться на дідуся? А якби й знала — чим зарядила б?! До пенсії в погребі мала сидіти чи що?

А тут, у чатах, — усе гаразд: ніяких бджіл і непритомних дідусів! Тут, здається, узагалі не існує ні хвороб, ні смерті.

Тут весело й прикольно. Тут вона, Юлька, виставлена лише в своїх наймодніших прикидах і в найкращих видах! Тут нема нікому інтересу до її поганих оцінок, до її убогого житла й до ганебного мотоцикла з коляскою. Тут вона, власне, й не Юлька: вона тут представлена ніком «Діана», і нікому нема ніякого собачого діла, що в дитинстві сусідчині Гальчині внуки (слава Богу, вони давно вже «штатники», тобто повиїздили у США) дражнили її «Юлька — з носа булька»?..

А ще ніхто не знає, що насправді вона зовсім не брюнетка, якою вже другий рік, всупереч маминим протестам, наполегливо фарбується. Що насправді вона руда, як польова миша! Що її справжні вії — на тлі темно-карих очей — наче полова, солом'яна потеруха, якої бабуся домішує свиням... У мережі Юльці ніхто не дорікне, як це досі постійно робить той гальмонутий Бурхан із паралельного класу, що вона — «Юлія — руда фурія». Або ще: «Море горить!» Ще як у дитсадку в'ївся на неї — то й по сьогодні!

У класі ж навпаки. Фарбуючись уперше, мабуть, перетримала фарбу, і волосся вийшло чорне, як смола, ще й посичене і розпелехане. За ту прикрість у «добропам'ятних» ровесників вона досі «чорна міль» або «чортова муха».

Повбивала б!.. Юля не любить дитсадка, не любить школи, не любить свого класу, не любить нікого, бо всі — проти неї. Мов ті скажені бджоли: аби куснути!

— Юлю! Донечко! — зненацька увірвався в її віртуальну самотність схвильований тато.

Взагалі-то іншим разом вона б йому добре вчитала, що турбує, що влазить у її кімнату без стуку. О, хай би начувався! Але тепер надто вражена дідовою пригодою і надто здивована: чому він такий схвильовано-урочистий, чому — вперше за останні дні — такий лагідний? Невже кається? А може — розпач, і зараз прозвучить... Про всяк випадок зіщулилась: якщо з дідусем усе, то ні по рудій, ні по фарбованій голівці ніхто її не погладить...

— Дідусь Юра! — таки ж вигукнув тато, мало не вистрибуючи, ніби дурне теля. — Він отямився!!!

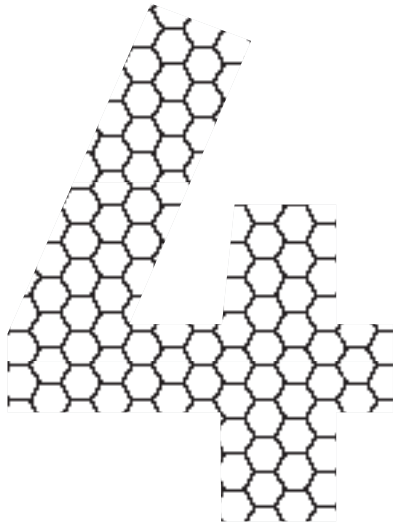
Фу-у-ух! Отже, якщо тепер він і помре, то не через неї, не через Юлю! Ніяк не могла повірити в несподіване щастя.

— Його вже виписали. Навіть більше! Бабуся щойно дзвонила... Уже вдома помітили: на місцях укусів його рани стали затягуватись!!! Він аж відчув себе краще!

— Та ну? — Юлька, мабуть, досі перебуває за межею реалу.

— Як чуєш! — тато рушив геть, а Юлька, мов загіпнотизована, все ще на грані двох світів (не тій, на якій недавно перебував дідусь, а на грані віртуального й реального), мимоволі попленталась за ним. Невже? Невже тавро вбивці рідного дідуся, яке так нагло впало на її невинну душу в юних чотирнадцять літ, — зникло???

Тато прямував углиб садка, до свого новоспеченого вулика. Дід Мухамед радив «єхидного» вулика поставити коло хвіртки: буде замість собаки. Тато ж, виявляється, примостив його в садку: може, то дід-приколіст жартував? Може, у них вулик — не єхидний? Утім, за весь цей час Юлька в садок жодного разу не потикалась, не знала й не переймалась тим, де що знаходиться, і тепер підійшла сюди вперше.

— Натрись, щоб часом не покусали! — подає тато пучечок м'яти.

— Приколюєшся? Вони ж запахів не люблять.

— У цьому загадка, але саме її запах бджіл не дратує, навпаки, заспокоює. Мухамед казав, що й часник вони дивно сприймають: ніби його й не люблять, сердито злітаються на нього, а — не кусають!.. Зате наїсишся цибулі — бережись!..

Типу Юлька їсть коли-небудь ту смердючу і зовсім не гламурну цибулю!..

— Бач, а Мухамед не здурив, що коли бджоли зранку летять на взяток, буде погожий день! — тато милувався чи то гарною погодою, чи то гарною сьогоднішньою новиною про дідуся.

«Мухамед казав!» «Мухамед казав!»... Тільки й мови тепер!.. «Взяток» же — це, мабуть, медозбір, але Юлька лінувалась уточнювати, бо, зрештою, чи їй не однаково?

— Як ви тут, мої золотенькі, мої красунечки? — овва, здається, тато любить цих тварюк значно більше, ніж рідну дочку?!

Але сердитись далі не було часу: одна бджола саме вилізла з дірочки у вулику і, мабуть, норовила напасти на Юльку. Дівчинка насторожено завмерла. Втім, ні: капость розправила прозорі крильця, облетіла навколо Юльки, тата і вулика одне, друге, третє, четверте коло — і зникла за парканом.

— Бджола летить, де мед пахтить! Либонь, на гречку! Оту, що в полі по одеській трасі, тепер сіють ранні сорти, вже й квітує, сам бачив! — замилувано й таємниче прошепотів тато. — Мухамед хвалився, що гречаний мед у світі цінується як екзотичний! Чомусь за кордоном із гречки бджоли меду не носять... Не так вона пахне у них чи якась модифікована?

— Але ж вона втекла!!! — розчаровано витріщилась услід комасі Юлька. — А он і друга! Тат, вони ж так усі від тебе й злиняють!!! Накриється твій черговий бізнес!

— А ти дивись пильніше! — аж світився батько і показав на іншу бджілку. Та якраз щойно прилетіла, сіла на дощечку й рихтувалась полізти в шпаринку. — Осьо бачиш? Ця вже вернула!.. На лапки, на лапки поглянь!

— Якась жовта пилюка! На задніх — цілі клубки поналіплювані! — копилить носа донька.

— Атож, тільки то не пилюка — пиліок! Квітковий! А у волечку повнісінько меду! «Гружонна», як мовить Мухамед, або — повна.

— Та ну? — гидливість змінилася здивуванням. — І як ти знаєш, що це наша бджола? А як вона знає, що вона наша? — Юлька не могла відірвати погляду від того, як по приступці-дощечці (тато каже: підльотці) через дірочку (тато каже: льоток, або вічко) обважніла від припасів комаха добиралась назад у вулик!

— Облітався наш рій! — зачаровано шепотів тато (дочки немов і не чув!), оглядаючи своє господарство. — Облітався, Юлю!..

— Але ж літають не всі! Оці чому тут сидять? Трупні чи що? — Юлька не знала, чого в ній зараз більше: бажання перечити чи — справжньої несподіваної цікавості до незрозумілих істот.

— По-перше, не трупні, а трутні, по-друге — чого б це трутні? Це — бджоли-охоронці, або сторожі, вони пильнують, щоб у вулик не продерлась чужа бджола.

— Чужа бджола? Бджоли-охоро-о-онці? Але як вони знають??? — дивувалася.

— О! Вони все знають! — таємниче виспівував тато.

Юлька очманіло витріщилась тепер уже на нього. І чи не вперше помітила, як світяться під сонцем татові руді пухнасті вії («Усе найкраще — дітям!» — дорікала йому часом за те, що вдалась віями та волоссям у нього), як сяють його захоплені очі. А може, тато і був таким — загадковим, підсвіченим зверху і зсередини — уперше?

— Дз-з-з! — наповнене гудіння відірвало Юльку вже від споглядання татових очей.

То вертались до рідного вулика інші бджоли.

— Наші!

З ними — ще, і ще...

— Он вилетіла!.. Он прилетіла!.. Пуста! Повна, медова! Наша! Наша! Наша!..

Це було майже так само цікаво, як стежити за постійним оновленням сторінки в мережі на «Фейсбуці»...

— Коль! Га, Коль! — перервала благодатну тишу з-за паркану сусідка Галька. — По чому мед? А налий-но мені слоїчка!

В її до нудоти солодкому голосі єхидство: «На губах — мід, а в серці лід», — каже про неї тато. Хоч про позичені п'ятсот гривень проколотись наче не повинна!..

Тепер батько витріщився на сусідку, яка вторглась у його бджолину ідилію. Зараз він почервоніє і розгубиться: ясно

ж, медом од своєї «худоби» ще не розжився! Галька, може, нічого більше й не скаже, але захихоче так уїдливо, як уміє тільки вона і як хихоче тільки про Юльчиного тата. У тебе, мовляв, точно руки не звідти ростуть, безтолковий чоловіче!

Але тато зненацька випростався, переможно стрельнув очима на сусідку й раптом відрізав:

— Я наливаю не в слоїки — тільки в бідони!!! І відра!

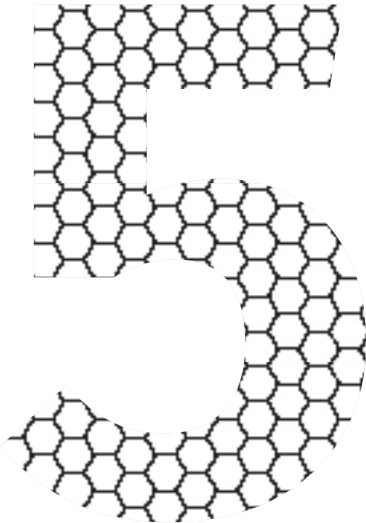
Сусідка й справді хіхикнула, але вже якось не так, а — наче захлинулась або схлипнула.

— Швидко повумнів ти, бачу, Коль! Дивись, а то боком вилізе! — ображено розвернулась усім корпусом і пішла до себе.

А Юля здивовано і вдоволено дивилась на тата. Отже, він може бути не тільки лузером по життю? Отже, здатен комусь і клепку вправити?!

Проте відразу їй згадалась Гальчина погроза, що татові це «вилізе боком». Атож, Юльчина мама винна сусідці великі гроші, та ще й по секрету від тата... І віддавати поки що нема чим...

Біля вулика стало враз нецікаво. Тяжко зітхнувши, Юля покинула садочок і попленталась до рідного компа. На сторінці вже, мабуть, з'явилися якісь новини чи повідомлення...

Юля й сама не втямить, чого знов поїхала у село. Мабуть, Лариска таки дістала.

До дідуся в кімнату, однак, зайти не наважилась. Та й бабуся відмовила: нащо дитину тривожити?

І тим більше не втямить, як погодилась пристати на татову пропозицію навідати Мухамеда. Чи так само злочинця тягне на місце злочину, як оце зараз тягне жертву на місце халепи?.. А може, вона просто має надію дорогою познаходити у знайомому вже ярку свої шльопанці?

«Ведмежого» сарафанчика не вбирала. Футболка з рукавами (од бджіл), спідничка — «міді». У джинсах іще безпечніше, але ж — спека.

Шльопанців, на жаль, не було. Якась затуркана селючка, певно, давно позбирала, зраділа, взула і шарґає біля корови.

Зате дід Мухамед — ніби чекав їх.

— О, кого я бачу! Наша Юля сьогодні не надухалась? — хитрувато підморгнув і пронизав дівчинку своїм «рентгеном». — Та заходь-заходь, не бійся. Я з бджолами-охоронцями домовився: ниньки тебе не зачеплять.

— А якщо і вжалить, то ти, доню, скоренько м'ятою затри, — поспішно додав тато, вказуючи на духмяні куці під тином. — Запах яду переб'є, бджіл заспокоїть, інші не полізуть кусатись!

— Ото сам і мастись нею! — воркнула Юля.

— Я сказав не зачеплять — то й не зачеплять! — поважно заявив дід.

Теж — не знати чому — але Юлька в ці наївні Мухамедові байки повірила. А може, їй, урятованій від цілого роя, таки було «по приколу»: вкусять чи ні? Це ж екстрим! Навіть крутіший від того, коли приходила з дискотеки «під шафэ» (тільки пиво або слабоалкогольний енергетик — не більше!) і потерпала: «спалиться» чи не «не спалиться», «занюхає» мама чи пронесе?..

— Що ж, ти, Юлько, йди собі гуляй, а ми тут про діло побалакаєм. Сама бачиш: то не для жіночого розуму, вашого роду підпускати сюди й близько не можна...

Юльці, власне, те діло й було попід саме вухо, але після таких нахабнючих слів — аж пересмикнуло нею. Це ж він усіх жінок дурнішими обізвав!

— Мабуть, ви праві, Мухамеде, — придобряється тато, — бо моя за того вулика ціле пекло робить!

— О, жінок слухати — біди набиратись! Навіть якщо й слова їхні як мед, то діла — все одно полин...

Юля, мовчки лютуючи, неухважно дибала вслід за чоловіками. Часом нехотячи прислухалась до їхньої розмови:

— На гречку полетіли? — перепитував дід. — А поруч, кажеш, соняшник? Е, тоді вони спершу на нього завернуть! Гречку хоч люблять, але соняшник чомусь більше. Але тяжкий, або чорний, себто гречаний мед — то саме здоров'я. І від ревматизму, і для серця... А діабетикам який помічний!

— Ну, і найекзотичніший, як ви кажете! — догоджав тато.

Вони собі тішаються, Юля ж від нудьги просто обдивляється навколо. Чудно тут, незвично. Ну що квіток валом — не дивина. І що виноградом заплетено. Але ж пахне якомсь... І квітками, і — мов цукерками... Та медом, звісно!.. А онде свіжі рої — у глечиках, у відрах! Це поки дід вулики доклепає, бо ще нема куди заселяти... Нащо йому стільки? І так же — море-морське!

— Діду, скільки у вас вуликів? — спитала, аби спитати.

— Десь мало не сімдесят, — загадково примружився Мухамед.

— Ви їх що, точно не рахували?

— Еге, точно тобі, дитино, ніхто не скаже, — старий став іще загадковіший. — Це прикмета бджолярська: ніколи не кажи нікому точної кількості вуликів, бо медозбору не буде!..

Сміється? Чи правда? У нього ж не розбереш!!!

— Ага, така сама прикмета, як та, що жінка на пасіці — зло! — пирхнула зневажливо.

Справді, незвично все тут, хоч бери фоткай усе підряд — і в «Instagram»! Вулики різних кольорів...

— Атож, саме ці барви комахи найбільше розрізняють, — перехопив дід її погляд. — Як бачиш, у кожному прилітна дощечка окремого, свого кольору! Це їм як маячки!

— Оце лиш біле, синє й жовте розрізняють? — залюбки підколола старого Юля. — Я думала, якщо на квітах знаються, то й на кольорах! Вони що, дальтоніки? Чи, пардон, підсліпуваті?

— Чемна в тебе доня росте, Миколо! — ніби між іншим обмовився Мухамед і повернувся до Юлі: — До бджоли, дівчинко, радив би звертатись на «Ви», тим паче, не вони в тебе, а ти в них зараз у гостях. Будеш лихою — можуть мене й не послухатись!..

Ах-ах-ах! Знайшовся тут! Налякав! Ще їй мораль читатиме! У школі тих лекцій наїлась! Пирхнути, плюнути б на все й здиміти, але ж де гарантія, що справді роя не нацькує?..

— ...Але раз ти в нас новачок — на перший раз прощаю, — поблажливо зітхнув пасічник, чим, правда, розсердив дівчинку ще більше. — А барви... Може, якісь бачаться їм і не так, як нам. Зате бджолам доступний весь ультрафіолетовий спектр, людині завше не видимий!

— Діду, Ви тут розводитеся, наче справжній ботан! — і завше полюбляла суперечки, а зараз їй просто кортіло робити наперекір. — Ось тільки чого це ви, такий мудрий, та не в Києві у шикарній професорській квартирці сидите, а в зачуханому селі паритеся?

— Донечко, нащо ти так? — знітився тато.

О, ще цей капає на мізки! Діждешся від такого підтримки, аякже! Краще б учився родину забезпечувати, удома — суцільний голяк!

— Нічого, нехай собі дівчинка побалакає, — ніби про якесь немовля сказав Мухамед, і Юлька вмовкла. Утім, далі дідові явно забракло слів на таку відверту Юльчину правду, і він не спромігся на щось розумніше, як просвердлити дівчинку поблажливим «рентгеном».

— А-а-а-ай!!! — зненацька зарепетував тато, вхопившись за око.

— Ти ба, вкусила! — мовби аж переможно проказав дід. — Я ж, старий пеньок, тільки за дитину бджіл попросив, а за тебе, Миколо, слівце замовити не додумався!

Дід обережно забрав жало, але татове каре око уже впевнено перетворювалось на розколину — зовсім без вій, навіть рудих. І Юля відкрито сміялася просто в те око. Так йому й треба! Бо нащо докоряв їй при людях? Нащо тягнув руку

за Мухамедом? Нащо проти жінок виступав? Але ж і кумедний, їй-Богу! Якби і діда вкусило зараз — той ще противніший! Ха, вона б їм тут усім показала, де бджоли... той, де раки зимують!!!

— Нічого, минеться, аби не в саме око, бо то може бути смертельно. Заодно тебе й на алергію перевіримо! — лагідно бурмотів пасічник. — Замастимо вавку медом, і будеш як новенький! Комар носа не підточить!

— Який же новенький? Тепер на люди не вийду! Може, м'ятою краще? — тато бідкався, як дитина, безпомічно блимаючи здоровим оком, і Юлька аж пирскала, аж здригалась од сміху!

— Задишка не бере? Ноги не терпнуть? Серце не хапає? Це добре, — вів своєї старий, придивляючись до тата. — Можна тобі заводити бджіл! Далі звикнеш — то й зовсім не пухнутиме!

— О-о-о-ой... — тато вже тільки жалібно зітхав.

— На вдягни, то й не буде видно! — широким жестом подала зняті з маківки затемнені окуляри.

— Ой, спасибі, Юленько! — тато вхопив окуляри, як рятівну соломинку. — Так нічо?

В окулярах із гламурною оправою тато був ще смішніший, ніж з одним оком. Проте Юлька спромоглась притлумити приступ реготу, аби ще раз підколоти предка:

— Просто красунчик! А ти ще не хотів їх мені купувати!

— Хіба я знав! Та й ціна — як за півмашини!

— Ага, тобі для мене все дорого! — шпирнула і рушила йти.

— Куди тікаєш, чемна дитино? — спинив її різкий Мухамедів поклик.

— Що таке? — обернулася, вмить перехотівши сміятись.

— А гостинчика дідусеві од мене хто передасть? — простягнув невеличкого слоїчка, в якій під кришкою... билися зо два десятки бджіл!..

— Приколюєтесь із мене чи що? — схвала руки за спину.

— Приколюватись буде дідусь, — так само напівсерйозно-напівжартома відказав старий. — Отак хай випускає по одній на себе — і хай кусають його, чула? Тільки хай не всі зразу. А потім прийдеш до мене по нову партію.

Юля мовчки затрясла головою, наче пес, який обтрушує воду, здвигнула плечима і — обережно взяла «гостинця».

...І вже як вийшли з Мухамедового подвір'я, Юлю раптом немилосердно вжалило вище коліна.

— Тату, Мухамед обіцяв же!!! — сичала від болю й обурення. — Дурний він у тебе, і бджоли його дурні!..

— Жало, жало діставай! — тато навіть Юльчині окуляри скинув.

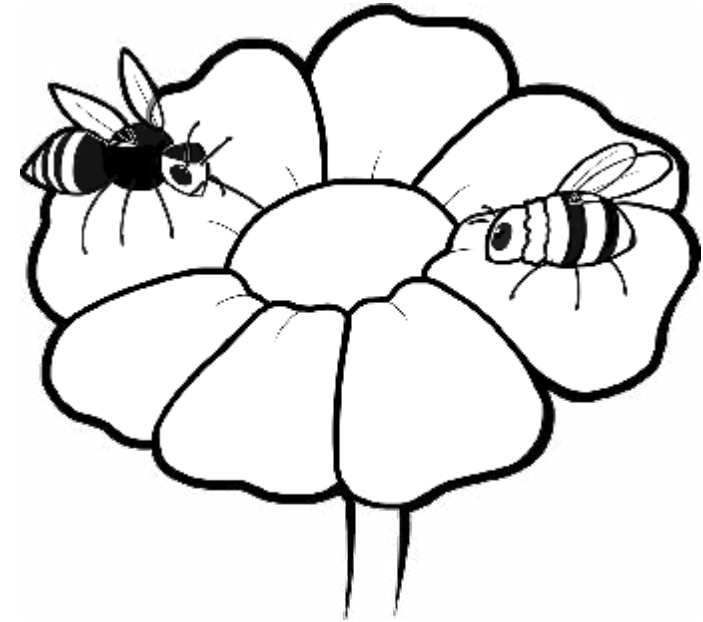
— Тварюка чортова! — сердито задерла спідничку, і з-під неї вилетіла... оса!!!

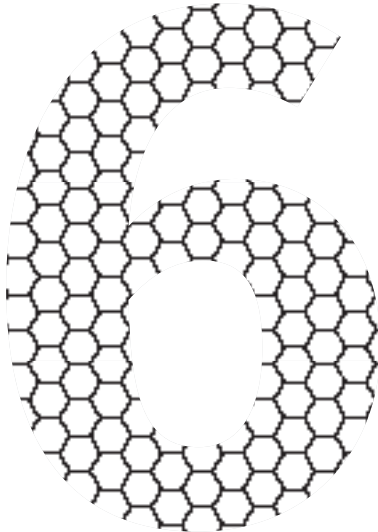
— Ну, оса не лишає жала! — пояснив тато. — Отже, Мухамед слова дотримав! Покусили не його вихованці, він тут ні до чого! На ось м'ятки, затри!

— Ну тебе з твоєю м'ятою! — ображено покрокувала вперед, вимахуючи баночкою з крилатими полонянками.

На зло татові скубнула сірого полину («слова як мед, а діла як полин» — чи як там базікав Мухамед?) і натерла вавку. Просто диво: полегшало.

Проте на душі було чомусь досадно. Злостив біль, бісила триклята оса, дратував наївний тато. Але найбільше злило те, що старий буркотун Мухамед був правий!.. Утім, чи не він і нацькував ту осу? Із бджолами буцім домовився, то розквитався осою, негідник!

Мухамедового слоїчка бабуся поривалась занести діду-севі сама:

— А ти ліпше ходи в літню кухню, з'їж тепленьких вареничків з вишнями!

— З кістками? — накопилила губи.

— Цього разу ще з кісточками, любонько! Бо замоталась ниньки, не встигла подраглювати, вибач! Завтра без кісточок унучечці зроблю! І в мед, у мед їх мочай, бо кислуваті! Акацієвий мед, свіженький! Мухамед перший у цьому році викачав, то дідуся пригостив!

— Дідуся? То хай дідусь і лікується! — Мухамедових гостинців принципово не захотіла.

— Ет, скільки йому треба? Його меди вже перецвіли!.. — журно зітхнула бабуся.

— Я сама до нього піду! — заявила несподівано і для себе.

— Ти, Юлинка? — дідусь кволо повернув голову.

— Не Юлинка, а Юля, скільки вас учить? — буркнула, та вмент похопилась: — А ви нічого зараз: не такі посинілі, як завше!

Дідусь мовчить: знову щось не те лягнула? Е, тоді краще зразу до діла:

— Тут Мухамед типу ліки Вам передав. Каже, треба пускати по одній, щоб кусали...

— Треба ж таке придумати, — ледь помітним усміхом засвітився старенький.

— Ага. І головне — щораз дурніше придумує!

Юлька спостерігає, як дідусь заковує рукав, тремтячою рукою відколупує віск на кришечці, як випускає в отвір бджолу і прикладає її кудись під лікоть... Дівчинка відвертається, дідусь тільки мовчки кривиться...

— Все гаразд?

— Усе добре, Юлинк... Юлю, не переживай!.. Гірше мені вже не буде...

— Хіба що!

— ...Бо куди гірше — цій нещасній бджілці... Віддала мені свою цілющу отруту — й сама помре...

Він перепочив, відсапався від розмови й дістав наступну жертву.

— Дідусю, може, не треба? Я не про бджіл, — неприязно позирнула на банку. — Я про вас! Хіба мало від них зазнали? Невже справді вірите тому божевільному Мухамедові?!!

— А як же не вірити людині, котру знаєш цілий вік, із самого малечку? Років на п'ятнадцять за мене старший, — дідусь приклав бджолу до другого ліктя.

— Мухамед — старший? А... — глянувши на дідуся, зрозуміла: знову бовкнула щось не те.

— А молодший показує, — невесело продовжив Юльчину думку дідусь. — Отак воно буває... Так, пасічники взагалі: і бадьоріші, і здоровші, й довше живуть...

— Мухамед що, тутешній? Іванівський? — поспішила відвести балачку від сумного. — Я думала — із Туреччини...

— А-а-а, ти про ім'я, — знову кволо усміхнувся дідусь. — То прізвисько... Хіба не знаєш: усі пасічники мають прізвиська.

— Знов прикмета якась?

— Ні, але так повелося. Оно пасічника, що за липовим гайком живе, усі називають Залипою. А в сусіднім селі діда називають Меді...

Це ж її тата якось прозвуть! Лузером або лохом, — сердито подумала Юля. Але, слава Богу, не встигла тієї думки озвучити.

— Мухамед: Муха, яка носить мед, бджола тобто, — продовжував дідусь. — А він із бджолами цілий вік... Ну, відколи на ноги зіп'явся... Ріс біднотою, сирота...

«Ну, видно, що у нього не всі вдома були!» — хотіла бовкнути Юля, але вчасно прикусила язика.

— Як оженився та до жінки в прийоми пристав, то одразу в дім фортеп'яно купив, дворище виноградом засадив і — першого вулика поставив...

— Що?!! — Юлька зневажливо розсіялась. — Ну хай виноград, нехай вулики!.. Але — фортепіано???

— Каже: прагну краси... Щоб зелень, квіти, музика і — бджоли...

— Ха-ха! Дідусю, а люди, на нього показуючи, пальцем біля скроні не крутили? Мовляв, таки ж не всі дома?

— Та що там чужі люди: рідна жінка спершу мало з дому не вигнала... — відсапавшись, повідав дідусь. — Хазяї, мовляв, корів та свиней заводять, а цей — на бджолах звихнувся...

— Мама те саме татові... — і знов прикусила язика, второпавши, що дідусеві навряд чи приємно буде почути від невістки таке про сина. Ага! — здогадавшись, ляснула себе по чолі: он чого Мухамед не любить жінок на пасіці!

Дідусь — чи то скрушно, чи просто натомлено — трохи помовчав і далі повів:

— ...Докучала йому, поки першого меду не викачав... А відтоді — і нова хата, і в хаті — усе з того меду...

Юлька мовчить, а дідусь підсаджує наступну бджілку на боляще місце.

— Як ви почуваетесь? Може, вам чогось треба? — у Юлі від таких слів язик дубіє, але, здається, саме це годиться питати у хворого.

— Добре, доцю, дуже добре...

— Від усіх цих укусів?

— Ні, дівчинко... Добре, що ти коло мене... Сто років не говорили з тобою... Відколи підкидав тебе малесенькою на руках... і дивував гостинцем «від зайчика»...

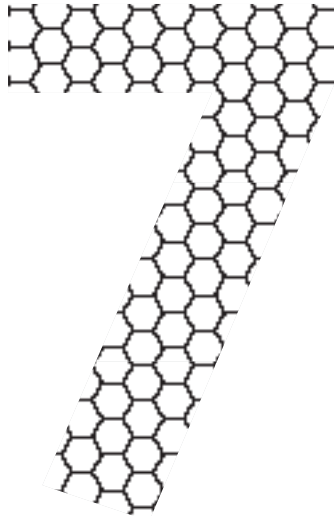
Щось засвербіло в очах, і Юлька акуратно тернула свої трохи підведені чорним повіки... Мабуть, алергія на імпортну фірмову туш!..

— Що ж, іди вже, Юлинко... Там бабуся вареників наварила...

Чомусь не зважилась сердитись, щоб так не кликав її.

— Гаразд, — видихнула не без полегкості. Не знала, про що й розмовляти після таких душевних звірянь. — Тримайтесь, дідусю! Я скажу бабусі, щоб вас навідала.

— Дякую... А Мухамеда не ображай!.. Він... Гарний він чоловік, Юлю...

Тільки їх бракувало — мама з Ларискою впали на голову!.. Мабуть, за грішми, щоб віддати борг роздраконеній Гальці. А в бабусі, здається, навіть після всіх лікарень дещо зосталось, то на це мама, очевидячки, й розраховує. Бо чого покинула усе вдома й приїхала, ще й із Ларискою?

Утім, Юлю те цікавило щонайменше. Її більше хвилювало ось що: здрастуй, сестро, — прощай, спокій! Мала урвителька, зачувши сільську свободу, знавісніла до ручки!

Перше, що зробила, ступивши в подвір'я, — знайшла якусь залізяку і дзвінко обстукала нею всі металеві предмети: ворота, хвіртку, відра, балії, навіть сітки кролятника... Цим, звісно, розколошкала всіх іванівських псів, і ті зняли таке валування, що хоч тікай світ за очі! Кицька Муська щезла, як тільки Лариска стала у хвіртці...

Потім Лариска постановила собі половити й погладити всіх бабусиних курей, качок і гусей. Двором котився пташиний ґвалт, поки нарешті упіймалось одне курча. При цьому клятюща квочка і розбишака півень, яких Юля боялась як вогню, замість боронити своє плем'я, чомусь повискакували на ті ж кролячі клітки й поковтали язика.

Далі пішла в роботу кучугура піску біля погребу й миска з зерном, необачно покинута бабусею біля комори. Коли все те благополучно було перемішане в балії з дощовою водою,

Лариска взялась випорпувати цибульки перецвілих тюльпанів-нарцисів та стинати палицею голови пишним півоніям. Усе зробилося так блискавично, що Юлька насилу згадала: та це ж їй доручили постерегти сестру, поки мама з бабусею секретничають у хаті! Отже, тепер Юлька буде ще й винна?! Життя до крику несправедливе!

— Лорко, май же хоч якусь совість!!! — перекрикуючи собачий гавкіт, ухопила бешкетницю за пелену сукенки.

— Пусти, Юлія — луда фулія! — намагалась випрочатись мала. Наразі до школи, а говорити до пуття не навчилася.

— Що-о-о-о? Руда фурія, значить?! Це ж який розумник тебе навчив?

— Він не лозумник, він клейзі і чмо, ти сама казала!

— Бурха-а-ан?!!

— Булхан, — невинно закліпала сестра. — Він до нас плиходив! Кинув камінчика у твоє вікно, а ми з мамою вийшли!

— Ого! За мене питав чи що?

— За тебе! Я кажу: «Юля в село поїхала!» А він каже: «То скажи, що вона Юлія — луда фулія!».

Оц-це так но-о-омер!!! Ні, можна витримати?! І сюди добрався, придурок! Обставили з усіх боків! Ні продишу, ні дня, ні світлої години, як примовляє часом бабуся! Бідна її голівонька!

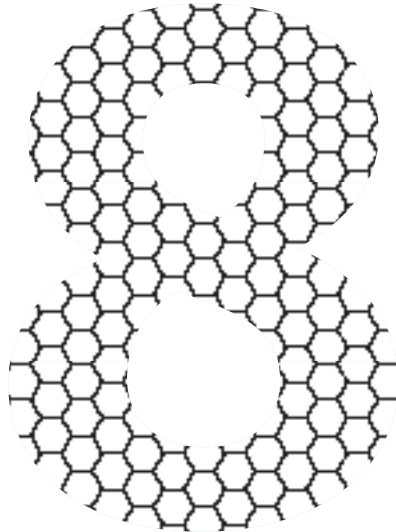
...Умиротворені (видно, домовились про позичку) бабуся з мамою, вийшовши з хати, застали щемку й драматичну сцену. Під тинном ображено хлипала й розвозила по лиці брудні сльози прив'язана мотузком до штахетини Лариска, на лаві ж під ганком ридма ридала покривджена цілим світом Юля. Бідні діти, їм так важко, вони ще такі вразливі й беззахисні! Спробуй додумайся, котру першу бігти втішати!

...Коли тато несміливо запитав, чи не може Юля навідатись до Мухамеда по свіжі бджілки для дідуся, — не вагалася ні хвилини!

— І я з тобою! — вп'ялась пазурами в Юльчині шорти противнюща сестра.

Проте сімейна рада, яка при цьому випадково була присутня в повному, крім дідуся, складі, швидко її вгамувала, хоч Лариска видиралася з маминих рук, несамовито репетувала й дригала руками-ногами. Родичі за Лариску чи за дідову пасіку потерпали?

Щаслива ж Юля бадьоро почимчикувала в бік яру.

На Мухамедовій пасіці — тиша і благодать! Жодних тайфунів і землетрусів, тобто ніяких малих сестер!

І разом з тим на Мухамедовій пасіці — постійний рух, вирування і круговерть. Юля просто фізично відчувала, як за зовнішнім спокоєм у вуликах і довкола них кипить безупинна праця.

— Чого прийшла без хустинки, простоволоса? — відразу й дорікнув дід. — Не бач, яке сонце? Голову напечеш!

— Хай вас моя голова не колише! — як звичайно в таких випадках, зверхньо закотила очі.

— Та як собі знаєш, — здвигнув плечима. — Бо темне-волохате ж — воно не тільки бджіл, але й сонячні опіки притягує...

— Хочете сказати, що на мене сьогодні нападуть бджоли? — скосила очі на діда.

— Та ні... — він про щось на хвилю замислився, наче й забув за гостю. — Ти просто... на свою бабусю Ганю схожа... Лиш та замолоду була вся пшенична, аж золота, ти ж — як ворона... Як мовиться, вродись та вдайся!..

Знає, що волосся фарбоване, чи справді вважає, що вона такою вродилась? Фарбування якось останнім часом запустила, світле вже почало відростати, може, й зрозумів?..

— У бджіл, бачу, сьогодні якась термінова справа, що так усі копошаться! — про всяк випадок на інше перевела.

— О! Мої вихованки працюють без вихідних і без перерви на обід, — усміхався у вуса Мухамед. Навряд чи звертався до Юлі (яка й не збиралась забувати його зневаги до жінок!), але змовчати не могла і невдоволено пирхнула:

— Розкажіть! Ще наплетіть, ніби й уночі мед збирають!

— А от характером ти не в неї пішла, — похитав головою дід і зразу про інше: — Ночами, дівчинко, вони той мед сушать! Тріпочуть крильцями, як вентилятори! Цілу ніч у вулику шумить, мов у центрифусі... Тими ж крильцями вони також передають запахові та звукові сигнали, тож служать вони ще й за радіо, можна сказати. Ними-таки підмітають підлогу у вулику — щоб чистенько! Цікаво, що так у бджіл кожна частинка тіла: для багатьох робіт служить...

— Ого, працювати без відпочинку — так і ратиці відкинути можна! Ну, здохнути тобто!..

— Про бджілку не кажуть: «здохла», тільки — «пропала», «померла»... Вони і вмирають здебільшого лише в польоті... Які ж померли взимку у вулику — і ті стають у пригоді. Натирання з них роблять...

Дід спроквола дибав пасікою, застерігаючи жестами, щоб Юля трималась на віддалі й не надто метушилась. То бур'янець вирве, то поїлку з водою поправить.

Відчинив одного вулика й зазирнув усередину: перевіряв якісь рамки. Відступала тим часом подалі.

— А для себе? Для себе, діду, коли вони живуть? У тому ж і кайф — жити для власного задоволення!

— О, не по роках ти, бачу, розумна, дитино!.. — поглянув докірливо. — Звідки ж такого нахапалася? Молоді ви зараз та ранні... Кайф... Гм... — І пішов до нового вулика. — Для бджілок у тому й кайф, щоб не даремно в цьому світі небо кіптити, щоб у роботі горіти, щоб для когось корисним бути... Уже перші три дні новонароджена бджілка в роботі, правда, у легшій, обслугою: чистить-шліфує своє воскове гніздо — чарунку. Потім — нянька: годує розплід, себто бавить менших братиків і сестричок... Ну, як ти свою Лариску...

Юля не стала вгадувати, серйозно каже цей ходячий рентген чи знов її підколює. Втім, дід уже далі вів:

— Десь за тиждень виходить бджілка на перші пробні польоти... При цьому водночас працює удома: приймає нектар, переробляє на мед... Приймальницею називається. А вже у віці трьох тижнів — літає на взяток повним ходом! Збиральницею, або ще медуркою, стає!..

Дід замовк. Зачинивши вулика, став дослухатись до саду і позирати вгору.

— О, вертаються мої трудівниці! Ще й не просто так, а гуртом! Знать, не дощем — цілою грозою запахло!

Юля недовірливо подивилась на небо. Ні хмаринки! Таки ж їде потрохи дах у старого, але що з дивака візьмеш? Нехай балакає!

І Мухамед говорив:

— Розвідниці, вони ж облітниці, або дальні, — вишукують нові місця. Польові — мед носять. Винюхувачі, посильні, або розвідка — місце для нового рою шукають... Хазяйка, вона ж матка, вона ж цариця — нові яйця відкладає... Словом, усі зайняті, робота повним ходом кипить!.. Хіба це не є повноцінне життя, не є отой названий тобою кайф?

Юля на мить зашарілась: від того, що Мухамед наче й дражниться, але — наче й по-дорослому з нею. Хоча ні: це він скоріше сам із собою теревенить, пишається власним розумом — не дівчачим: це ж у жінок, бачте, волосся довге, а розум куций! Якраз! Не на ту натрапив!

— Ага, всі у вашому вулику святі та божі! Так я й повірила!

— Чому ж? Є трутні. Але й вони корисні: без них не буде нащадків, а ще — можуть зігрівати розплід, тобто малечу. Зате

як заходить на зиму, ніхто їх, ледарів, годувати не стане — виженуть. Не те що наш народ: годує та годує депутатів, чиновників...

— Політика, діду, не пече мене й не морозить, можете не старатись!

— Я не про політику. Я про бджіл. Іще мудрі латиняни вважали: державу слід будувати за зразком і подобою бджолиної родини!

— Вас послухаєш, то прям' подумати можна, що ці комахи історію рухають! — Юля всміхнулась і своєю раптово дотепній фразі, і тому, що як-не-як, а з нею забалакали про такі серйозні речі!

— А й рухають! — зненацька стрепенувся Мухамед, аж одна сполохана бджілка погрозово загула. — Хіба не знаєш, що якраз мед зіграв вирішальну роль у тому, що знаменитий Володимир Великий обрав для Київської Русі саме християнство?

— Та ну, це ви вже зовсім гоните, діду! — Юля таки ж чула колись щось про князя Володимира: ах, ну так, це за нього вона отримала злочасну «двійку»! — Як це може бути?

— А так і може: як почув князь, що Коран мусульманам забороняє вживати хмільне, то й не схотів ісламу. Бо куди

ж було дівати наші тисячолітні традиції з десятками способів приготування медових напоїв?

— Ого, все у вас якось так просто! Так говорите, наче... Наче ви проти церкви! — Юлька не вельми тямила в Коранах чи Бібліях, але де-де, а перед обвішаним іконами й рушниками храмом, куди на празники іноді водила її бабуся, почувала якийсь забобонний страх, що межував із повагою.

— Чого б це я був проти? — дзвінко засміявся Мухамед. — Але хай туди ідуть грішники й ледарі. Моя ж справа — сама від себе богоугодна, як і сама бджола — Божа Муха!.. Хоч медок у роток, та віск — до церкви!.. Колись, між іншим, кожен церковник вважав за потрібне розводити цих священних створінь. Та сама Богородиця, за легендою, мала пасіку. Хіба не бачиш: тут — як у найкращому храмі!

Зловила себе на тому, що від цих слів, як і від чарівної краси довкола, справді відчула якийсь незвичний урочиство-містичний холодок на спині і сльози зворушення в очах. Але вмент узяла себе в руки й іронічно примружилась:

— Ох, діду Мухамеде! Як мовить наша сусідка Галька, шибко вумний ви! Професор натуральний, як вас послухати! Наче в академії вчилися!

— Ні, не в академії... Після школи — профтехучилище спеціальне... Маю диплом зоотехніка й зооінженера з бджіль-

ництва. А найкраща академія, дівчинко, — саме життя. Власний досвід. Ну, і самоосвіта, звісно: завжди багато читаю, всілякі пасічніцькі новації опановую... Для того журнали виписую: «Пасіка» там, «Український пасічник», «Бджолярський круг»... Навіть публікувались там сякі-такі мої знахідки... З деякими питаннями і власними порадами до самого Інституту бджільництва у Києві звертався...

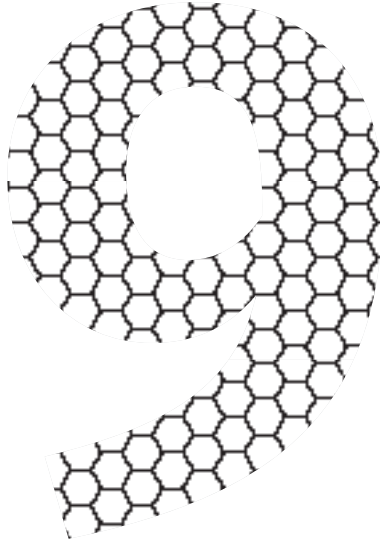
— Кажу ж: академік! У нас таких ще заўчками дражнять! Окей, діду, не ображайтесь! Насипте вже мені бджіл, та й піду!

— Насипати насиплю, тільки не йшла б ти зараз: під зливу потрапиш! Ходи до хати, моя стара борщем почастиє. Заодно й лиху годину пересидиш.

Чого він причепився зі своєю лихою годиною?!

— Дякую, в нас і вдома є що їсти! А піаніни у вітальнях я й без Вас бачила! — таки ж не втрималась, щоб не підкусити, натякнувши на чудернацьку дідову пристрасть. — Ви б не на вулики — на небо глянули! Ні хмаринки ніде! Пішла я, до побачення!

— Що ж, ходи здорова!

Гроза накрила Юлю в тому ярку, де вона колись погубила шльопанці. Суцільний всесвітній потоп, плюс жахливі громи й блискавиці — як у найкрутіших фільмах-страшилках. Що ж: не з'їв рій — то громом уб'є, а все одно, видно, нема їй місця під цим небом... Як мовить Бурхан, мертві бджоли не гудуть... Юля вже прикидала, як гірко жалкуватимуть рідні за її молодим життям, як розкаюватиметься тато, що звинувачував її в дідусевій мало не загибелі, а вийшло, бачиться, і зовсім навпаки... Хоча... В нього залишаться його улюблені бджоли, у мами — її розмазана Лариска... Одного шкода: за цими депресіями-репресіями забула підправити-підкрасити волосся, і тепер світитиме в домовині рудим проділом...

Із цими розпачливими думками догребла до хати й несамовито затерзала дверний дзвінок.

— Господи! На тобі сухої нитки немає! Що ж ти собі думала?! Хіба не бачила?! Чого ж не пересиділа в Мухамеда?! — зусібіч кинулась до неї рідня. От і вся вдячність, що дитина живою вирвалась із того пекла!..

Далі ще гірше: Юлю взялись роздягати, розтирати, напувати всякою гидотою і вкладати в ліжко.

...А на ранок — повний гаплик!.. У горлі дере, кістки ломить і викручує, голова розколюється, тіло палає вогнем... Родичі ходять навшпиньочки, догоджають, а що з того? Ох, мудро сказано: хворому й мед гіркий!.. Та хто ж, як не вони, родичі, в усьому й винні? Хто запроторив її в це село?! Хто підірвав її без того розхитане здоров'я поганим харчуванням (помідори, борщі та каші, нормальних вітамінів не бачать) і нікудишнім доглядом: жодного літа не те що на зарубіжні курорти — далі занюханої сільської річки не їздили?..

І Лариска дереться, як ненормальна: приперлась, ніби не бачать, що повна хата слабих людей...

А тут ще й, наче знущання, Мухамед об'явився!.. Приволик свого вічного меду і купу якихось медопродуктів!.. Мало того: прилип до бабусі з порадами, щоб ті приноси неодмінно вживати!..

— Ці продукти давнім українцям давали міцніше здоров'я. Вони цінні не тільки при застуді — при всіх болячках, — торочив над її головою. — З прополісу роби їй інгаляції, а ще краще — хай кладе маленьку горошинку до рота — і смо-о-окче, смо-о-окче.... Тільки щоб до зубів не прилипло і не ковтала: то недобре і для емалі, й для шлунка...

Бабця теж не краща: замість виставити цього нахабу, ловить кожне дідове слово, наче від якого пророка!

Ще й головою, мабуть (Юльці не видно, бо своєї підняти не годна), киває улесливо, як ото вона вміє, коли їй щось улюблена внучка розкажує!..

— ...Пилок же давай по одній чайній ложці раз або два на день перед їдою. Не більше, бо якщо алергія... На забрус алергії точно не буде. Якби жувала його щоразу від осені до весни замість тих своїх жувачок, то не мала б ніколи ні нежитю, ні лихоманки... Хай бодай нині потрохи жує, хоч носа відкладе. Заодно й імунітет покращає...

— Дякую, Мухамеде, все зроблю, як ти кажеш! — нарешті спромоглась на слово бабуся.

— Роби, Ганю, бо ж — не вберегли дівчинки. Я й сам винен, що не зумів її в хаті притримати, не повірив бджолам, що гроза таки буде.

— Дякую, Мухамеде, все зроблю, як ти кажеш! — в бабусі наче пластинку заїло.

— А це, Ганю, ще дрібочка бджіл Юркові. Тільки ж хай пускає кусатись не всі підряд, а поволі, по одненькій...

— Ой, Андрію, добрий ти до нас, не знаю, як і дякувати! То Мухамеда звати Андрій? І що з бабусею робиться: хвалить, як медом поливає! Невже й вона, як тато, запала на дідів незрозумілий рентген-гіпноз?

— Дяки не треба, ти ж знаєш, бджолярі — щирі люде, природа не любить скупих! Пасічник тим і живе, що з кимось ділиться, інакше й сам не матиме користі...

— І де ти був досі, щоб я хоч з весни той забрус давала й пилком годувала?

— Ох, це ти де була раніше, Ганю? — ого, Мухамед якось так загадково зітхає!..

— Про те, Андрію, забудьмо, що було, те минуло! — теж якось чудно віддмахується бабуся, і Юля аж зводиться з подушки, щоб краще почути стишену, але таку загадкову розмову.

— Радше чого НЕ було, Ганю...

— Ну не зважилась я вийти за парубка, старшого на цілих п'ятнадцять літ, ну малá ще й дурна була, що тепер говорити?

Ого! Бабця колись відшила Мухамеда через різницю у віці?.. Точно дурна: толку з того, що вийшла за молодшого! Той нині й показує старішим, і на ладан дихає!.. Так чудно! Виходить, і в пенсіонерів бувають любовні почуття?!. Он чого Мухамед так замріяно казав, що Юля схожа на свою бабусю!..

— Нащо те згадувати? — сумно відмахнувся дід. — Зараз головне — дівчинку підняти!

— Ох, що головне, то головне!..

Від цього ніжного «дівчинку» Юля, крім жару лихоманки, зненацька відчула: якесь тепло огортає не тіло, а серце...

І — провалилась у сон чи марення...

